

որ թէ եւ նոր ազատներ էր Շապուհի
ճանկէն, այլ գեռ կատարեալ ապա-
հովութիւն չունէր: Շապուհ երբեմն
անձամբ, երբեմն ալ արտաքին եւ
ներքին թշնամիներ յարուցանելով
մեր երկրի անկախութեանը միշտ
կապտանար: Բաց յայտնանէ ի նշ կա-
րեւորութիւն կար 70,000 զօրօք 5,000
մղոն ծով ու ցամաք ճանապարհոր-
դել: Եթէ Կոստանտինոս չայոցմէ
օգնութիւն կուգէր, այն ատեն խըն-
դիրը կը փոխուի: Եթէ բարեկամու-
թիւն հաստատելով համար Տրդատ
Հոռմ կերթար, միթէ 70 կամ 700
հետեւակ բաւական չէին: Աշխարհիս
մէջ մեր ազգէն առելի բազմաթիւ
ազգեր եղեր են, ինչպէս Չինները,
Հնդկները, Պարսիկները, Արաբա-
ցիք, Հռոմայեցիք եւ այլք, որոց թա-
գաւորները ժամանակ ժամանակ ի-
րարու տեսութեան գնացեր են, այլ
ալ երբեք այսչափ բազմաթիւ զօրքով
Դաշնաց թուղթի գերօնելու առա-
տուծիւնը դատարկ կարասի արձա-
գանքի չը նմանիր: Կարելի բա՞ն էր
որ Յունաց, Հռոմայեցւոց, Եգիպ-
տացւոց, Ասորւոց եւ Հայոց, Կոս-
տանտինոսի ժամանակակից եւ մեր-
ճաւոր պատմիչները, Եւսեբի, Սոկ-
րատ, Խորենացի, Եւսեբի Աղեք-
սանդրացի, Չոսիմոս, Թէոդորեոս
եւ այլք, որոնք Կոստանտինոսի վա-
րուց ամենամփոք պարագաները գը-
րեցին, 70,000 զօրաց 5,000 մղոնը
ընթերցանութեամբ ճանապարհորդութիւ-
նը չլինէին գոնէ հարեւանցի: Ինչ
եւ իցէ, գլխաւոր խնդիրը հոս չէ:
Կարճ կապեմք որպէս զի հաւատա-
քնութեան խորոյրը չորրորդի: Բաց
յայտնանէ կան ալ ազգային պատմիչ-
ներ, որոնք յայտնապէս կըսեն որ
Տրդատ այն ատեն 30,000 զօրք ունէր:
Առաջին ստույգիւն Դաշնաց թուղ-
թայնք Տրդատ 319 թուին Հոռմ գը-
նաց, ու Կոստանտինոսի հետ այն
թուականին եւ հոն դաշինք դրաւ:
Ոչ Տրդատ, ոչ Կոստանտինոս մար-
դաբեական չնորձ չունէին: Ուրեմն
ինչպէս կարելի էր, որ Սրբազան
Կաթողիկոսէն բարեբանեալ Դաշնաց
թուղթի մէջ, Տրդատայ Հոռմէն Հա-
յաստան գառնալէն ետքը Գեղեհնոն
գօթացիի կամ Տօրացիի, այսինքն
Բասիլաց թագաւորի հետ ըրած ճօ-
պանաճիգ պատերազմը մոռնէր: Կա-
րելի բա՞ն է մեր բոլոր պատմիչները
սուտ հանել ստապածոյ՞ Դաշնաց դիր-
մը հաստատելով համար: Մեր խօս-
քին երկբայորդ կրնայ կարգալ Խորե-
նացիի Գիրք Բ. Գլուխ 27. եւ 28.
Վարդան. եր. 58 (տիպ Մոսկովայի):
Մովսէս Կաղանկայտուացի. հատ. Ա.
եր. 115 (տիպ Պարիս): Ստեփաննոս
Առողիկ. եր. 62-63 (տիպ Պարիս):
Պատմութիւն Հայոց. հատոր Ա. երես
408-409, 644-645. Հ. Մ. Չամչեան
եւ Գլխի 26-րդ, որ երես 44 կըսէ
թէ Գեղեհնոն 58,000 զօրօք Տրդա-
տայ վերայ յարձակեցաւ, անոր Հը-
ռոմէն դառնալէն ետքը: Արդ, Դա-
շնաց թուղթի եւ Հայ պատմագրաց
մէջ այս կռուիս վրայով հակառակու-
թիւնը դէմ ընդ դէմ է. կամ մեր
պատմիչները սուտ են, կամ Դաշնաց
թուղթը, ներքէ մեզ, Սրբազան Գա-
հանայապետ, խնդրել պարզ բացատ-
րութիւն մը: Սպասելով այս բացատ-
րութեան, մեք մեր պատմիչներու
գրածը ստոյգ կը համարինք, ու հե-
տեւաբար Դաշնաց թուղթինը՝ սուտ
որովհետեւ երկու հակառակ վկայու-
թիւնք համանշանայն ճշմարիտ չեն
կրնար ըլլալ:

(Տեւի-Գ)

ՈՒՐԼԱՏԱՆ ՄԷՔՐՈՒՊ

ՄԻԼԵԼԻՖ

Իզմիր պաղլարնտա վիճուտ պու-
լան ֆիլօգֆէրա իլլէթինն տէֆու իմ-
հասը Էմիր Էհէմմինի տէր իւհտէ իտե-
րէք, շէհրի մէջքիւր միւթէպէրանը
թիւճճարանտան Պալեօզգաստէ հա-
տէթլու Մատթէոս Էֆ. նին թահթը
րիւսասթիւնտէ ինիգատ իտէն, գօմի-
սիօնու մախսուտու ճանիպիւնտէն պիթ
թաիւն, պաճէմի Սլիի վիլանէթիւնա-
հի, ազտէմէ գաղամըզա իլլամ գըլը-
նան Գալֆանտան րիֆաթլուճանէ ֆէն-
թաիւն, իլլէթի մէջքիւրէնին, Ուրլա գա-
ղասը պաղլարնտա տախի գուհուր
իտուպ իթմէտիլի պիլիմէք էշիլն,
լազըմ կէլէն թէֆթիլաթ ու թէտ-
գըզաթը, պիւր սուրէթի մահիրանէ վէ
ճիտտիւնտէ իճրա իտէրէք, թարա-
ֆնտան թանգիմ գըլընան րափօրու,
մաղամը ճէլլի վիլանէթէ, պու քէր-
րէ թագաթիմ օլունմուշ տուր:

Էֆէնտիի միւմաիլէյ, նէֆաի Ուր-
լա գաղասպար պաղլարնտա թէֆ-
թիլաթին մաստա, գաղամըզ միւլա-
գաթընտան, Էօզպէյ, Կիւլպպալէ,
Գուլճուլար, Տէմիրճիլէր, Տէվէ-տէ-
րէ, Սարը-ապտալլար, Եաղճըլար,
Չամը, Փանամը, Փօլանըզ, Էֆէն-
չուգուրու, Սըղըր-գուլլուրու, Բէօս-
թէնէ, Կէօլճիւք, Պատէմէր, Գը-
ղընա, Տէնիլի, Գօնա-տէրէ, Կիւ-
վէնտիք, Եէլթի վէ Բիլիգման գաթի-
կէլէրի պաղլարնտա տախի մուլանէ-
նէ իտուպ, միւտհիլ ֆիլօգֆէրանը,
Ուրլա գաղասպարն ումում պաղլա-
րնտա, լէյիլլէմում էլլալէթիւ հա-
ղիհի, վիճուտ վէ Էսէրի պուլլուճա-
տըղը, մէջքիւր րափօր միւնտէրիճա-
թնտան անլալըլլէյ, պիւնտէն ալէյ,
ճիւլմէմիլի համո ու չիւքրիւնիւ
մուհիպ օլունմուշ տուր:

Նապը օլունմուշ, գաղամըզը, հաթ-
թա սէվիլիւ վաթանըմին, պատիի
իհնասը վէ մէնպէի սէրվէթի իւզիւմ
մահսուլու տուր:

Փագաթ, իլլէթի մէվթ ու ֆէֆ-
թիլիլ օլան տէօյլէ պիւր իլլէթի լա-
նըզը իլէ պիւր մուլանէն, տէֆու
իլլալէսի չարէնի աճիլէսին, գօմի-
սիօնու մախսուտու իլլապէ չիթա-
պէ մէմուր պուլլուճան միւմաիլէյ
նան էֆէնտիին իճրայի վազիլիլի
նաղիֆէսի սըրասընտա, պաղը Էհէլլ
պաղ սահիլլէրի. . . թարաֆլարն-
տան, ֆիւթուրու գուսուր իլլէ իլ-
րազը միւլաթիլլաթ իտիլիլ օլունմուշ,
հաղըզաթէն ճայի թէնտիլ ֆէ
թէնտիլալի աղիմ տիւր:

Մէմուրու միւմաիլէյ, Պէրպէր-
եան մէջքիլլին սապըզ չալիլտա-
նը զէթալլէթի մէնտանընտան օլունպ,
մուլախարէն Փրանտա Մօսիլիլէ շէհ-
րի իլլի զիւրաթ տարիւլֆիւնտու
թահիլի ֆիւնտու ֆէլալաթ իթ-
միլ տիւր. պու պապտէ քէսպի ֆաթը
ու մէսէրէթ իլլէրիլ:

Ուրլան հէմ-հուտուտ Սիվիլ-Հի-
սաը գաղասը պաղլարը տախի, պիւր
պուլլուգ մահ մուգատտէմ, էֆէնտիի
միւմաիլէյ թարաֆնտան պիթթէֆ-
թիլ, օրամա տախի, իլլէթի միւհ-
լէթէյի մէջքիւրէտէն զէրէնէ Էսէր
կէօրիլլէթիլլին, վիլանէթ զաղէ-
թալարնտա միւթալաա իլլէթիլ:

Իլլէթի միւտհիլլէն, Էվրօֆանըն
պաղը մահիլլէրիտէ իրաա իլլէթիլի
քիւլիլ զարար ու խասարը, քիլլա-
ղարը ինթիպաճ ու ինթիպաթէ ալը-
նըր իտէ, Էվիլայի ումուրու, մաղ-
Ալլան, սիւրանէթիլլէ մէյտան վիլիլ-
մէմէք խուսուտուտաքի վաթանիլէր-
վէրիլլէրի (փաթիլիթիմա) Հէր
հալտէ թաստիլ ու թագաթիլ օլու-
նաճաղը վարէսթէյի թարիֆ տիւր:

Հէման, թէֆթիլի Բապպանի, պու
պապտէ քիւլլէթիլլէ րէֆիլի ճա-
վիտանի օլունմուշ. ալիւն. Խ. Հ.
4 սեպտ. 1888

Թէֆթէրը իրագանի նէզարէթիւնտէն
Տէֆթէրը իրագանի նէզարէթիւնտէն
Իրէսինն մահ պագգալիլլէ Էսէքթի-
լիլի 305 սէնէսի շուպաթը նիհանէ-
թիլնէ գատար միւթէթէտ օլունպ իւզրէ
պիւր միւլանէթէ իհալէ օլունմաղըն-
տան, թալիպ օլունլարըն փէյ ազլէ-
լէրինի միւթէնալապէն շէհրը իլլու-
լըն 1268 պաղար-իթթէսի կիւնիւ էն-
ճիւ մէնը նէզարէթէ միւրաճաաթ իլ-
լէմէլէրի իլան օլունմուր:

Յիլ 7 իլլու սէնէ 304 1-3

Ի.Լ.Ա.Ն

Սապըզ Մամուլուս սահիպ իմթիւնազը
Այվազեան էֆէնտի, Գալաթաա Բէնչ-
չէնպիլի- ազարնտա, Իսի խանըտան
պիւր մաղազա քիւլաթիլլէ, նէֆա զէլթու-
նաղը, վէ լէզիլ շարապ, վէ մաստիգա
վէ էն ալէա ճիւնտէնտէ սապուլ, վէ
քէզալլէ էնիլայի նէֆա զօնեաղլար, վէ
հաթթա Ժօրթ Մալամն գօնեաղը տախի
կէթիլլէմէթա պուլլուստուղունտան,
մէմուլ օլունլարըն արգու իտէն զաթլա
րըն թէլլիլլիլի իլլաթա վէ ապլէթ
օլունմուր:

Պաղլա ատապընտան պիւր սէնէլիլլէն
Եիլիլլիլ սէնէլիլլէ գատար